

תורה ודעת

יו"ל ע"י 'קהל עדת ירושלים' ♦ גליון 86 ♦ פרשיות שופטים - כי תצא ♦ אלול תשס"ח

בעקבות הרועים

אלו ואלו דברי אלוקים חיים

בכל חידושין דאורייתא אי אפשר להיות דבר מבורר שלא יהיה נטיה לכאן ולכאן, כמו שאמרו (חגיגה ג:) הללו מטמאין והללו מטהרין. ואלו ואלו דברי אלוקים חיים (עירובין יג:) פירוש אלוקים בעל הכוחות כולם הנפרדים שבעולם, וזהו לשון רבים, וכן חיים לשון רבים, דדברי תורה הוא חיות הבריאה כולה. ויש חלוקות של חיים, ועל זה נאמר (משלי כא, א) פלגי מים לב מלך ביד ה', מאן מלכי רבנן (גיטין סב.) ואין מים אלא תורה (בבא קמא יז.). והם נפלגים למעיינות שונים לאסור ולהתיר, וכסבורים אנו דהוא בדעתו של חכם, ואינו כן אלא גם זה ביד ה' שמאיר עיניו ומטה לבבו כפי החפץ ורצון אלוקי לבד. ולכך נקרא דברי אלוקים חיים דבאמת הן דברי השם יתברך, כמו שאמרו (בבא בתרא יב.) דמן החכמים לא ניטלה נבואה, דבאמת הוא מה' יתברך כנבואה, רק החילוק דנבואה הוא כה אמר ה' היינו כזה ממש ואין בו הטיה וחילוק, ושני נביאים המכחישים זה את זה האחד נביא שקר, כי נביא מלשון ניב כמו שפירש רש"י בחומש (שמות ז, א) והיינו דיבורו דה' יתברך, דהדיבור דה' יתברך ממש בגרוננו של נביא, והדיבור הוא התגלות לפועל ובהתגלות אי המשך בעמוד ה

מתורתו של רבינו הגאון רבי לייב מינצברג שליט"א

ביאורי תורה

פרשת שופטים

ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו (יט, יט).

שנינו (מכות ה.): משלשין בממון ואין משלשין במכות. כיצד, העידוהו שהוא חייב לחבירו מאתיים וזו ונמצאו זוממין - משלשין ביניהם, אבל אם העידוהו שהוא חייב מלקות ארבעים ונמצאו זוממין - כל אחד ואחד לוקה ארבעים.

ובגמרא נחלקו אמוראים בטעם הדבר: מנא הני מילי, אמר אבוי - נאמר 'רשע' בחייבי מלקיות ונאמר 'רשע' בחייבי מיתות ב"ד, מה להלן אין מיתה למחצה, אף כאן אין מלקות למחצה. רבא אמר - בעינן 'כאשר זמם לעשות לאחיו' וליכא. אי הכי ממון נמי, ממון מצטרף, מלקות לא מצטרף.

ונראה לבאר כי נחלקו אבוי ורבא בעיקר גדרו של מספר הארבעים מכות, האם מספר הארבעים עניינו שיעור מרובה של מכות, וכל מכה ומכה היא חלק מכלל הארבעים, או שמא מספר מכות זה הוא גדר בעל שם לעצמו, וארבעים מכות מהוות 'מכה גדולה' אחת.

לאבוי - מספר ארבעים מכות הוא 'מכה גדולה', וכיון שחייבה תורה את החוטא במכה גדולה זו, הרי שהלוקה פחות ממספר זה לא קיבל אפילו מקצת מענשו, כי מאחר שהארבעים אינו 'שיעור' אלא 'הגדרה' בעלת שם לעצמה, הרי שאין העונש בר חלוקה, וכדרך שהמיתה אינה יכולה להתקיים לחצאין, כך עונש מלקות הארבעים אינו יכול

וזהו שאמרו 'ממון מצטרף מלקות לא מצטרף', כי הממון ישנו בשותפות, כאשר סכום ממון אחד שייך לכמה וכמה אנשים יחדיו, וכאשר אחד מהם נותן חצי מנה וחבירו נותן חצי מנה - רואים אותם כחטיבה אחת, אשר נשתתפו בממונם זה ומבין שניהם יצא מנה שלם, ושפיר מתקיים בהם 'כאשר זמם', אבל כששניהם לוקים עשרים, אין מקום לראותם כחטיבה אחת שלקתה ארבעים, כי אין שותפות במכות וביסורים, אלא איש בענשו נידון לבדו. לפיכך, כדי להלקותם כשיעור הזה, יש להלקות כל אחד מהם ארבעים מכות, כאשר זממו לעשות לאחיהם.

ברכת מזל טוב

לידידנו היקר והחשוב, איש חי ורב פעלים לתורה ולחסד, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה

ה"ה הרה"ח רבי ראובן קרויזר שליט"א

מעמודי התווך של קהילתנו הקדושה

לרגל הולדת הנכד במו"ט בן לבנו היקר והחשוב הרב יהושע שליט"א מחשובי אברכי קהילתנו

יהי רצון שירווח רוב נחת דקדושה ממנו ומכל יוצ"ח

אברכי קהל עדת ירושלים

פרשת כי תצא

א. כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנאה וילדו לו בנים האהובה והשנאה והיה הבן הבכור לשנאה; והיה ביום הנחילו את בניו את אשר יהיה לו לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנאה הבכור (כא, טו-טז).

ארבע פעמים הוזכרה כאן האשה השנואה, אך רק באחת מהן שינה הכתוב בלשונו וקראה 'שניאה' ביו"ד - "והיה הבן הבכור לשניאה". ויש לדקדק מה משמעותו של שינוי לשון זה.

והנראה בזה, על דרך שביארנו במקום אחר בארוכה (ראה 'תורה ודעת' גליון 68 פרשת שמות-וארא תשס"ח), כי הוי"ו משמשת לפעמים כיו"ד רבתי, המורה על תוספת חזיון ומשנה תוקף למשמעותה, כדוגמת זה שמצינו שקרא אדם לאשתו 'חוה', על שם היותה "אם כל חי" (בראשית ג, כ), וכמו שפירש רש"י שם: חוה - נופל על לשון חיה, שמחיה את ולדותיה, כאשר תאמר (קהלת ב, כב) מה 'הוה' לאדם, בלשון 'היה'. וכן הוא הדבר גם בהבדל שבין לשון הזכר 'הוא', לבין לשון הנקבה 'היא', שהוי"ו מציינת מציאות חזקה יותר מאשר היר"ד. ואשר על זו הדרך פירשו האחרונים (עיין ביאור הגר"א א"ח סי' ה) לגבי שם הוי"ה, אשר יסודו בלשון 'היה', אלא שנהפך היר"ד לוי"ו, כדי לבטאות את נצחיותו המוחלטת והמלאה, שאין בה כל שיעור ואין מציאות זולתו.

וכשם שהוי"ו משמשת לחזיון משמעות היר"ד, הרי שעל זו הדרך, בלשונות השנאה האמורים כאן, משמשת היר"ד כיו"ד קלישתא, כעין כתיב חסר, וצורת הלשון 'שניאה' משמעותה שנהא מצומצמת ומסוייגת, בלתי מוחלטת, בעוד שלשון 'שנואה' משמעותו שנהא כפשוטה, במידה מלאה וגמורה.

וזהו שמיצט הכתוב וקראה 'שניאה', דווקא בלדתה את בנה הבכור - "והיה הבן הבכור לשניאה". שכן, אף שברוב הימים שנואה היא, הרי בשעה שהיא יולדת בן בכור - בעוד האהובה אין לה ולד - הרי היא זוכה ליתרון מסויים באהבתו של בעלה, ושנאתה נפחתת במידת מה, כמו שמצינו אצל לאה (בראשית כט, לא-לב): "וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה ורחל עקרה; ותהר לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן כי אמרה כי ראה ה' בעניי כי עתה יאהבני אישי". הנה כי כן דקדק כאן הכתוב בצרוף לשונו, ולא נקט כלפי האשה השנואה לשון אחד בכל הענין, אלא

הפכה בעת היא מ'שנואה' ל'שניאה', אולם, לאחר שהאהובה גם היא ילדה לו בנים, ושוב נמצאו שתייהן שוות לענין זה, מעתה חוזרות הנשים למעמדן הקודם, כאשר האחת 'אהובה' וצורתה 'שנואה' כמשפטה הראשון.

ב. לא תראה את שור אחיך או את שני נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיהם... לא תראה את חמור אחיך או שורו נופלים בדרך והתעלמת מהם הקם תקים עמו (כב, א-ד).

שתי המצוות הללו, 'השבת אבידה' ו'פריקה וטעינה', מצינו כסדר הזה גם בפרשת משפטים, שם נאמר (שמות כג, ד-ה): "כי תפגע שור אויבך או חמורו תועה השב תשיבנו לו; כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו וחדלת מעזוב לו, עזוב תעזב עמו".

הבדלי הלשון בין שתי פרשיות אלו בולטים ומוכחים; בפרשת משפטים הכתוב מדבר באבידת האויב ובחמורו של השונא, והתורה מזהירה לבל יתן האדם לרגשי שנאתו, להביאו לידי רוע לב ולחדול מעזור לזולתו ומלחוס על ממונו. ואילו כאן, בפרשתנו, הכתוב מדבר בהשבת אבידת 'אחיק', ובהקמת בהמת 'אחיק', בלשון 'אחווה' שבו מכנה הכתוב כל איש מישראל כלפי רעהו.

והנה כבר נתבאר אצלנו רבות, כי כל פרשה שחזרה ונשנתה בתורה, מלמדנו הדבר כי יש בעניינה כמה גוונים וצדדים, אשר כל אחד מהם מצד עצמו - בכוחו לחייב את קיומה, וביחוד כאשר הפרשה הנוספת היא במשנה תורה, כי אז לעולם באה זו להוסיף טעם ומשמעות, על מנת להרבות בפרטי דינים או להוסיף בשיעור הדברים, כהרחבה על הנאמר בפרשיות שקדמו לה בספרים שלפניה.

מצות פריקה וטעינה, הגם שלפי פשטות הדברים נראה כי שתי פרשיותיה - בפרשת משפטים ובפרשה דידן - מלמדות על ענין אחד, כבר דרשו חז"ל (בבא מציעא לא). והעמידה בשני עניינים: זו האמורה בפרשת משפטים - באה ללמד על הפריקה, כשהחמור רובץ תחת משאו ויש לפרקו מעליו, וזו האמורה בפרשתנו - על הטעינה, כשהמשא מונח לצדו והבעלים מתאמץ להטעינו עליו. ואמרו שם, כי הפריקה חמורה מן הטעינה, הן לענין קדימה, שהפריקה קודמת לטעינה, והן לענין שכר, שלפרק חייב אפילו בחינם, ולטעון אינו חייב אלא תמורת שכר. והרי הדברים אמורים בדרך לא-זו אף-זו, לא זו בלבד שעל הפריקה החמורה הזהירה תורה

(בפרשת משפטים) לבל נחדול מעזוב לו, אלא אף בטעינה שמידת חומרתה מועטת ממנה, הזהירה תורה (בפרשתנו) "הקם תקים עמו".

גם בהשבת אבידה נתוספו כאן דברים, המקבילים ותואמים לענין הפרשיות. הבולט ביניהם הוא ענין אסיפת האבידה לתוך ביתו, להחזיקו ולהחיותו "עד דרוש אחיק אותו". כמו"כ אנו מוצאים שבפרשת משפטים לא הזכיר הכתוב אלא שור וחמור בלבד, בעוד שכאן פירטם הכתוב כמונה והולך: "שור אחיק או את שיו... וכן תעשה לחמורו, וכן תעשה לשמלתו, וכן תעשה לכל אבדת אחיק אשר תאבד ממנו ומצאתה". כמו כן, בפרשת משפטים נקט הכתוב לשון "תועה" וכאן נקט לשון "נידחים". וכמו שכתב הרמב"ן (כב, א): "זו מצוה מבוארת, שאמר בתורה (שמות כג ד) כי תפגע שור אויבך או חמורו תועה השב תשיבנו לו, והוסיף בכאן לאמר "נידחים", כי "תועה" שתעה מדרכו ויכול להטותו הדרך בלא עמל גדול, ועתה הזכיר "נידחים" שברחו ממנו והרחיקו... ולכן ביאר בכאן ואם לא קרוב אחיק אליך ולא ידעתו ואספתו אל תוך ביתך".

אמנם מתוך לשונות הכתובים נמצינו למדים, כי לא רק הרחבת דברים ותוספת יש כאן, אלא שתי פרשיות שונות בגדרן נאמרו בזה, ולא הרי גדר מצוות "עזוב תעזוב" ו"השב תשיבנו" שבפרשת משפטים, כהרי גדר "הקם תקים" ו"השב תשיבם" שבפרשה דין. בפרשת משפטים - עיקר כוונת הכתוב היא על דרך השלילה, להזהיר שלא ינהיג איש כלפי רעהו דרכי איבה ושנאה, כלומר, אף על פי שהוא שונאך ואויב לך, אל תשפטהו כמשפט השונאים לראות בנפילתו ולהניחו אבוד מנכסיו, ודבר הכתוב בהוה, שאין דרך האדם להתעלם מזולתו אלא אם כן הוא שונאו. אבל כאן בפרשתנו - עיקר כוונת הכתוב היא על דרך החיוב - 'אחיק' הוא, ולכן חובתך אחת היא לנהוג בו מנהג אחווה ורעות, לאהבו כמוך ולחפץ בטובתו, ולהיות ממנו חביב עליך כשלך.

ונראה לבאר בזה, כי אכן מכת מצות השבת אבידה האמורה בפרשת משפטים - שאין עניינה מצד הנהגת אחווה ורעות, אלא מצד אזהרה מהנהגת איבה ושנאה - לא היתה חובה להשיב אבידה אלא בידעה ומכיר את בעליה, ואשר נמצאה בגדר "תועה" מן הדרך והריהו יכול בקל להחזירה למקומה. אך אבידה כגון זו הכרוכה בטירחה יתירה, כבהמות "נידחים" ואבודים מבעליהם, הרחוקים ממקום הימצאם, עד שאין הלה יודע למי אלה לפניו, לא היתה שורת הדין מחייבת להטפל להם, כי התעלמות והימנעות מעשות כל זאת - עדיין אינה בכלל מעשה איבה

- לבוא לעזרת אחיו גם בפריקת המשא וטעינתו, ולא רק בהקמתו מנפילה. ואפשר עוד שהדברים נידונים בקל וחומר, כי עיקר החידוש בחובה זו הוא, שלא להתעלם מן הזולת אף באופן שיש מקום להיפטר מן הדין ולומר "איהו דאפסיד אנפשיה", אבל באופנים שאין כל יסוד לטענה זו, כשלא היתה ביד הנופל שום יכולת למנוע את הדבר, הלא אין לך חובה גדולה מזו, לחוש לעזרתו ולא לעמוד מנגד לסבלו. ועדיין צ"ע בזה.

✧

עוד הוסיף הכתוב בפרשתנו, יתר על האמור בפרשת משפטים, ליתן 'לא תעשה' במי שמבטל את המצוות הללו. בין בהשבת אבידה – "לא תוכל להתעלם", ובין בפריקה וטעינה – "לא תראה את חמור אחיך או שורו נפלים בדרך והתעלמת מהם". ונראה כי גם אזהרה זו באה לתוספת חומר, שישודה בחובת האחוה בין איש לרעהו שנתחדשה בפרשה זו. ובעוד שמצד פרשת משפטים לא היו החובות הללו אלא במצות עשה, הרי שכאן בא הכתוב להזהיר עליהן גם באיסור לאו.

ואם כן נמצא לכאורה, כי איסור הלאו אינו בפריקה, אלא בטעינה בלבד, אמנם עיין במנחת חינוך (מצוה תקמ) שכתב שיש לדונו בקל וחומר, מה על הטעינה הקלה הזהירה תורה בעשה ובלא תעשה, כל שכן בפריקה החמורה, שהמבטלה עובר גם באיסור לאו. עיי"ש.

אולם נראה כי אין צורך לדרוש קל וחומר בזה, אלא היינו הך, שהרי באמת לא הקפיד הכתוב בפרשה זו על 'טעינה' דווקא, אלא 'נופלים בדרך' סתמא נאמר כאן, וכל נפילה כלולה במצות 'הקם תקים', אמנם חז"ל דרשו כי הכתוב בא לרבות אפילו טעינת המשא, אך לענין ההקמה, אטו חמור הרובץ ונאנק תחת משאו גרע מחמור הנופל בדרך וזקוק לטעינה, והרי בכלל מאתים מנה.

והיוצא מן הדברים הוא, שאם נזדמן לו לאדם חמור שהוא זקוק לפריקה וטעינה גם יחד, והלה עבר והתעלם ממנו, הרי שלדעת המנחת חינוך ביטל בזה שני עשין ["עזוב תעזוב", ו"הקם תקים"] ושני לאווין ["לא תראה... והתעלמת" בביטול הטעינה, ולא תעשה הלמד בק"ו בביטול הפריקה], ואילו לפי דברינו, עבר אמנם על שני העשין, אך הלאו הוא אחד בלבד, המוסב על כל אופן של התעלמות מהקמת הזולת מנפילתו [ועיין קרית ספר (פי"ג מהל' רוצח ושמירת נפש) שפירש כן בדעת הרמב"ם].

נערך ע"י הרב דוד אנשין

שורת הדבר מחייב זאת, כי ההימנעות מאבידת שמלה שפשעו הבעלים בשמירתה אינה בכלל איבה, ורק בפרשה זו נתחדש עד היכן מגעת חובת השבת אבידה, כי מצד היותו 'אחיך', עליך לחוס על ממונו ולהשיבו מאובדנו - בכל אופן וענין.

כדרך זו יש לבאר גם בפריקה וטעינה, כי אף שבכתובים לא נתפרש בבירור ענין 'פריקה' או 'טעינה', דרשו חכמים את האמור בפרשת משפטים לפריקה החמורה יותר, כשהחמור רובץ תחת משאו, והאמור בפרשה דידן לטעינה הקלה ממנה, והדברים עולים יפה עם המבואר ביסודן של שתי פרשיות אלו, כי אכן מצד חובת "עזוב תעזוב עמו" שבפרשת משפטים, הבאה להזהיר רק על איסור הנהגת איבה בין איש לרעהו, לא חייבה תורה אלא בפריקה החמורה, אבל בפרשה זו, בה הוסיף הכתוב ללמדנו על חובת הנהגת האחוה בין איש לרעהו, נתוספה מצות הטעינה המועטת בחומרתה, לומר כי אף באופן זה - לא תוכל להתעלם, אלא "הקם תקים עמו".

✧

שינוי לשון נוסף שיש לדקדק בו הוא, כי בעוד שבהשבת אבידה נקט הכתוב 'שור' ואח"כ 'חמור', הרי שבפריקה וטעינה שבפרשה זו, נקט הכתוב להיפוך: 'חמור' תחילה ואח"כ 'שור'.

ונראה, כי כדרך שנתבאר לעיל גבי אבידת שור וחמור - אף לגבי פריקה וטעינה סדורים הדברים בדרך 'לא זו אף זו', אלא שכאן החמור הוא הפשוט והשור הוא המחודש. שכן, אילו לא נאמר "הקם תקים עמו" אלא בחמור, היה מקום לומר כי רק בחמור דיבר הכתוב, שדרכו להטעינו במשא, ומילתא דשכיחא הוא שהטעינוהו יתר על המידה עד שכרע ונפל תחתיו, אבל בשור שאין דרכו להיות טעון משאות כבדים, היה אפשר כי שורת הדין אינה מחייבת לבוא לעזרת בעליו, שכן "איהו דאפסיד אנפשיה" בהטעינו את בהמתו משא שמעל לכוחותיה. ולכן ריבה הכתוב בפרשה זו גם 'שור', להשמיענו שאף הוא בכלל חובת פריקה וטעינה זו.

והנה, כפי שהוזכר לעיל, הכתוב עצמו סותם 'נופלים בדרך' ואינו מפרש מה טיבה וסיבתה של נפילה זו, אלא חז"ל קים להו שסתם נפילה היא מחמת משא ובכגון זה דיברה תורה. אולם עדיין יש מקום לעיון, מהו דינו של הרואה את שור וחמור רעהו נופלים בדרך, בלא משא על שכמם, האומנם באופן זה לא תחול עליו חובת "הקם תקים עמו".

אכן הדעת נוטה, כי לא ריבתה תורה פריקה וטעינה אלא ללמד, שאף זאת מוטלת על האדם

ושנאה, עליהם הזהיר הכתוב בפרשת משפטים, ולכן לא הוזכרו שם אלא החובות הבסיסיות שבהשבת אבידה, שהנמנע מהם עושה מעשה שונא ואויב, ותנו לא.

ועל כך באה פרשה דידן להוסיף טעם והרחבה לדברים, כי לא זו בלבד שלא ינהג איש עם רעהו מעשה אויב ושונא, אלא אדרבה, הרי 'אחיך' הוא, ומצד נאמנות האחוה והרעות, הוסיפה תורה והזהירה לכל נתעלם מאבידת כל איש מישראל באשר הוא; גם כשהאבידה נידחת ואבודה מבעליה והשבתה כרוכה בטורח גדול; גם באופן שאינו יודעו ואינו קרוב לו, ואף באופן שהכריז ואיש לא נענה - מכל מקום "ואספתו אל תוך ביתך והיה עמך עד דרוש אחיך אותו והשבתו לו". כי כאשר מדובר בממון אחיך עליך לחבבו כשלך, ולעולם לא תתנער משמירתך מעליהם, והיו אסופים ועומדים בביתך עד שיתבררו ויתאמתו בעליהם.

וזהו גם טעם ההבדל, שבמשפטים נאמר "שור וחמור", ואילו כאן פירט הכתוב כמה וכמה מיני אבידות. אכן בגמרא למדו מייטורים אלו דרשות הרבה (עיין בבא מציעא לא), אולם אף בפשוטו של מקרא נראה לבאר, כי הדברים סדורים כדרך המקרא בסדר 'לא זו אף זו', מן הפשוט אל המחודש. כי הנה בפרשת משפטים לא נאמר אלא "שור וחמור", לפי שהשור פיקח מן החמור, ואילו לא נאמר אלא שור, היה מקום לומר כי דווקא בשור דיבר הכתוב, שכיון שהוא פיקח, מצוי הדבר שיניחוהו הבעלים לילך לבדו בלא שמירה מעולה, ולכן אירע שתעה מדרכו, אבל בחמור שאינו פיקח דיו, אם אבד - אות הוא שפשע הבעלים בשמירתו, והיה מקום לומר "איהו דאפסיד אנפשיה". לכן הוסיף הכתוב ללמד כי אף בחמור אין לומר כן, אלא השב תשיבנו לו.

מיני האבידות שנתברו בפרשה זו שנים הם: השה, והשמלה. ונראה לפי סדר הדברים, שהשה, מצד פיקחותו ויכולתו להכיר דרכו, הריהו בדרגה קרובה לשור, ולכן נמנה לצדו: "שור אחיך או שיר". אולם, את החמור צירף הכתוב בדיבור אחד עם השמלה ושאר האבידות, כי מפאת חוסר תבונתו הרי הוא נידון כמעט כחפץ דומם. ולפי האמור מבוארים הדברים היטב, כי השמלה והחפצים הדוממים אכן ראויים להיות אחרונים, לפי שאבידתם מורה בוודאות על פשיעת הבעלים בשמירתם, שהעלימו מהם עין ונפלו או נשכחו בדרך. ואלמלא השמיענו הכתוב שאף השמלה בכלל כל אלה, היה מקום רב לומר שבכגון זו אין חובה לטרוח בעבורה להשיבה לבעליה. ואכן, מצד השבת אבידה שבפרשת משפטים - שלא באה אלא להזהיר מהנהגת מעשה איבה - אין

הישיבה

הנאמנים ומסורים ליעוד הגדול ללמד את בני יהודה קשת מלחמתה של תורה, ומכוונים את דרכם בנתיבות ים התלמוד. בישיבה מתלמד הצורב להבחין בין השונה ולדמות את הדומה, לברר התבן מן הבר ולזכך את משנתו ככסף צרוף מכל סיג ועקמימות שכלית, עד שדברי התורה יוצאים מכור ההיתוך כזהב מזוקק שבעתיים.

הישיבה יש בה אפשרויות להתעלות בתורה שאין האדם יכול להגיע אליהם בשום אופן בלימוד בינו לבין עצמו, המשא ומתן בין הרב והתלמידים ופולפול התלמידים בינם לבין עצמם, כל אלו מלבנים ומחדדים את השמועה ומעמידים את האדם בקרן אורה.

לאחר כמה שנים בישיבה זוכה התלמיד לרכוש עצום וכביר של ידיעות התורה, פרקים ומסכתות עם מפרשיהם ראשונים ואחרונים, בירורי סוגיות ויסודות מקיפים ידיעות עומק וכללים בסיסיים בהלכה ובשמעתתא, וקובץ על יד ירבה בדרך הארוכה לזכות להגיע לדרגת 'תלמיד חכם'.

יחד עם זה הישיבה גם מטמיעה בתלמיד את קנייני השקידה וההתמדה, מרגילה אותו לשקוע ולצלול כל כולו אל תוככי הלימוד מוקף במעמקי הוויות דאביי ורבא. אווירת הישיבה מכוונת אותו לדעת את גודל המעלה והחוב להיות עמל ועוסק בתורה, ומחדירה בלבו את גודל הגנות ועוצם ההפסד לאלו הבטלים ממנה. ועם ריבוי העסק בה רוחו של בית המדרש אף מעלה אותו אל מדריגות של אהבת תורה, מטעימה אותו מתיקות נופת אמיתית סברותיה, והוא רודף ומתלהט אחריה.

אולם אף שציר החיים של הישיבה הוא לימוד התורה, הרי כאמור הישיבה היא מקום הבניין של היהודי בכללותו. שכן לימוד התורה הוא כלי היצירה העז והנעלה ביותר לבניינו של היהודי. תכליתה של הישיבה אינה מצטמצמת בלימוד תורה גרידא, יחד עם הלימוד וכתוצאה ממנה נבנה תלמיד הישיבה ביראת שמים ועבודת ה', מידות טובות והנהגת יושר וחסד. במסגרת הישיבה בא האדם בקשרים רבים עם תלמידיה השונים, והיא מהווה עבורו מקום בניין וכור מבחן בהנהגתו והתייחסותו לזולת. נוצר עבורו כר נרחב להיטיב ולוותר ולגמול חסד עם רעיו, וכן בהענקת דברי שבח ומילות נועם וידידות לשמח ולעודד.

הישיבה מחדירה בתלמידיה השקפות חיים טהורות, מקדשת את מחשבותיהם ומרוממת את השגותיהם. הן בעקיפין על ידי עסק הלימוד והאווירה השוררת בה, וכן על ידי אישי תורה ואישי מעלה דגולים המתהלכים בה ומשרים את רוחם עליה ומהווים דוגמא חיה לרוממות ההשגות וקדושת החיים. והן באופן ישיר בשיחות חיזוק ודברי מוסר הנאמרים בה.

ואמנם לימוד התורה הוא מצוה וחיוב על כל יהודי בכל גיל מזקנה ועד שיבה, אולם יש שטרדות החיים וצרכי הפרנסה מחייבים

'הישיבה' היא המקום בו עוסקים בבניין החיים של היהודי. הישיבה היא כלי לבניין 'היהודי' למן המסד ועד הטפחות, למן יחיד סגולה ובני עליה, אשר הישיבה מעניקה להם את מלוא האפשרות למצות את כישוריהם ועוז רוחם להגיע עד לפסגות הגבוהות והנעלות ביותר, עד לחלושי אופי ונזקקי חיזוק אשר יש בידי הישיבה לתמכם ולסעדם לשמור על היסודות ולבנות את אישיותם היהודית על הבסיס הנכון ולהעלותם כפי מידת יכולתם.

ציר החיים של הישיבה הוא לימוד התורה, שהיא המצוה הרוממה והנשגבה ביותר, לימוד התורה ברמה גבוהה והעמקה והרחבה כראוי, אינה מתאפשרת כי אם בהקדשת כל סדר חייו של האדם עבורה בלי תערובת שמץ עניין אחר. הן משום הזמן הנדרש לה, והן משום צלילות הדעת ופינוי המחשבה מכל הפרעות אשר רק בכך מתקיימת האפשרות להגיע אל עומק ההבנה והבהירות בהיקף הסוגיות. הישיבה היא המקום בו עוסקים בתורה באופן כזה, כשבן הישיבה אכן כל סדר חייו והלך מחשבותיו סובבים בעסק לימודיו.

הישיבה מעניקה לתלמידיה את כל התנאים הנצרכים להגיע למטרה זו. הישיבה דואגת לכל צרכיהם למען יהיה לבם פנוי אך ורק לעסק התורה ועבודת ה'. בנוסף מהווה הישיבה מסגרת חיצונית מחייבת שהתלמידים משתעבדים אליה, וחלק גדול מהצלחת האדם תלוי בזה שהוא מכניס עצמו לעול ומסגרת מחייבת, שבכך הוא מבטיח את עצמו נגד הפרעות ופיתויים שונים שפגעי הזמן וענייניו הסוערים מזמנים לאדם.

טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו, ולכן מוטל על כל תלמיד להיות אביר לב ולהחזיק עצמו בכל הזמנים בתוך מסגרת הישיבה. אכן כאשר יגדל ויתעלה בעמלה של תורה ויערב לו צוף חכמתה מכל חמודות תבל, אז לא יזדקק לכל מחייב חיצוני, כאשר מעצמו יהיה להוט אחריה בכל רגע פנוי.

אך נשמתה של הישיבה ורוח החיים אשר בקרבה, היא האווירה של לימוד התורה, הסערה והעניין בכל ידיעה בתורה הקדושה. אווירה אשר ספוגה בכתלי הישיבה ראשיה רמ"ה ותלמידיה, אשר כולם כאחד מביעים בכל תהלוכותיהם את האמת הנצחית, כי ידיעות התורה הלכותיה וסברותיה דקדוקיה ופלפוליה, ידיעת ה' ועבודתו, הם הדבר הנשגב והמרומם ביותר והמרתק והמעניין ביותר עלי אדמות. וכל השאר אינו אלא הבל הבלים.

תלמיד הישיבה רוכש בה את הכלים להגות בתורה, דרכי לימוד כיצד לצלול ולהעמיק בתורה וכיצד להרחיב בה, כיצד לגשת אל הסוגיא וכיצד לעמוד על דברי הראשונים, אלו הם ספרי האחרונים הנחוצים לעיין בהם, היאך לסדר ולערוך את השיטות בהגיונו וכיצד להעלות מסקנות ולקבוע יסודות. הישיבה מעמידה בפני תלמידיה סדרי לימוד ושיעורים, חברותות משגיחים ומשיבים. בראשות הישיבה עומדים אישי תורה דגולים מעמיקי דעת ומעתיקי שמועה

המשך מעמוד א

אפשר להיות שני הפכים בנושא אחד כידוע, דשכל בני אדם מכחיש זה כנודע מדברי רמב"ם. אבל חכם הוא דבוק בחכמתו של ה' יתברך שהוא במחשבה שבמוח, שם אפשר להיות שני הפכים בנושא אחד.

ולא עוד אלא שהוא כמעט מוכרח כפי מה שסיד ה' יתברך כל הבריאה דבר והיפוכו, כידוע מספר יצירה אין לך דבר בעולם שלא יהיה היפוכו ממש גם כן, ובודאי יש לזה רשימו בחכמתו יתברך שהוא שורש הרצון המוציא לפועל. רק שבפועל שני ההפכים אינם בנושא אחד, כשהוא יום אינו לילה וכשהוא לילה אינו יום, מה שאין כן במקור שם כולא חד. ולכך כל חידוש דברי תורה שיוצא לעולם על ידי איזה חכם, בהכרח יוצא אז גם כן ההיפך. וזה טעם (משלי יז, יד) פוטר מים ראשית מדון מים היינו תורה, מי שפותח איזה שער ודבר הוא ראשית מדון ומחלוקת.

ואמרו ז"ל (סנהדרין ז). 'ריש מאה דיני', פירוש כי יש חמישים שערי בינה, וזה טעם מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור, כי שער החמישים אין מושג. והיינו דפנים פירוש גילויים מה שהחכם מראה פנים מפני מה אומר כן, וידוע מ"ט הם שבע פעמים שבע נגד שבע מידות הבנין של כח ההתגלות, ושער חמישים נגד הבינה שבלב שזה אי אפשר לגלות כלל לחבירו הרגשת הלב מה שהוא מרגיש בלבו הטעם לדבר, דטעם אי אפשר להסביר ולגלות כלל, וכדרך שאמרו בסנהדרין (לה). 'ליבא דאינשי אינשי', שאי אפשר לגלותו בכתב, וכן בדיבור אי אפשר רק הרשימו שבלב מתלבש בדיבור, שכפי הרגשת הטעם שלו בלב כך הוא כח הדיבור וניכר על הדיבור הרגשת הלב, אבל אמיתות טעם שהוא מרגיש זה אי אפשר לגלות. ולכן אמרו (שוחר טוב תהלים מזמור יב) תלמיד ותיק היה אומר מ"ט פנים וכו' פירוש אומר לגלות אי אפשר רק מ"ט פנים.

וכן משה רבינו ע"ה דקיבל תורה מן השמים שהוא חכמתו של ה' יתברך מה שאינו מושג לבני אדם לחדש מלבכם כמו תורה שבעל פה, אמרו (ראש השנה כא:) דלא השיג שער חמישים, דשער חמישים מתורה שבכתב הוא הרגשתו של ה' יתברך בלב שלמעלה, שאי אפשר לגלות וליבא לפומא לא גליא, אבל מה שמחדשים חכמי ישראל מי שהוא מחדש הוא משיג באותו דבר כל החמישים שערי בינה, והן 'מאה דיני' חמישים לכל צד. ובמחלוקת שהוא לשם שמים כמחלוקת שמאי והלל, דבית הלל היו שונים דבריהם ודברי בית שמאי (עירובין יג:) היינו שהיו משיגין גם דברי בית שמאי והטעימה של ההיפך, וכענין אותו תלמיד ותיק שהיה אומר שני הפנים, כי מצד דביקותו בחכמת ה' יתברך הוא משיג באותו דבר שני ההפכים שבמחשבה העליונה, ונמצא לכל אחד מאה. וזה טעם הגמרא (שבת קכט:) 'מאה קרי בזוזי', ואין כאן מקומו.

ספר רסיסי לילה לר"צ הכהן מלובלין אות טז

אותם לפנות שעות רבות מימיהם עבור ענייני העולם. ברם בשנות הנעורים, בהם נבנים יסודות החיים ומתייצבים עמודיהם, כבר נהגו כל ישראל שאין מלמדים את בניהם אלא תורה, וכל השנים הללו למן שנות הינקות עד לאחר הנישואין מוקדשים כולם ללימוד התורה בישיבות הקדושות. ובשנים הללו קונה כל צורב ובחור את קנייני חייו, שאיפות נכונות והשקפות אמת, יסודות הלימוד והרגל השקידה, בסיס רחב בידענות התורה, קנייני יראת שמים ודקדוק הלכה, מידות תרומיות ורגשות קודש. השנים הפוריות הללו כאשר הנייר חלק, עדיין אין ריחיים על צווארו של הנער והלב פנוי לקנות חכמה ודעת, זהו הזמן לתקוע את יתדות הנפש בתורה, ולקבוע את יסודות היהדות לכל החיים.

במיוחד אמורים הדברים לאלו שהם מבחר פירותיה של הישיבה היחידים האמורים לצאת להוראה, המיועדים להיות גדולי ישראל המאירים את עיניהם של ישראל, כל עתידם נטוע בשנות הנעורים אשר בכח איתנים ישכילו לנצל אותם להגיע לדרגות רמות בתורה ובכל מידה נכונה, כי בכדי להצליח ולהגיע להיות תלמיד חכם אמיתי, נצרכות כל שנות נעוריו ושנות העמידה של האדם. ועבור מיוחדים אלו מעמידה הישיבה את מירב האפשרויות לצמוח לענקים בתורה וגאונים בצדקות בכל הדרגות שהם מסוגלים להם, ולשם כך מעמידה הישיבה לרשותם גדולי תורה וענקי רוח המגדלים ומטפחים אותם ואף מעודדים ודוחפים אותם, לנצל כוחותיהם המיוחדים למען יהיו לגדולי תורה בקרב עם ישראל.

ואף גם זאת, אלו המועטים שאינם משכילים להשתלב היטב באווירת הישיבה ולנצל את ההזדמנות שהיא מציבה בפניהם, הרי לאלו הישיבה היא בבחינת הצלת נפשות, לשמרם ולהגן עליהם מן הרוחות סוערות הנושבות בחוצות, ועצם השהות במקום קדוש בסביבה של תורה ויראת שמים, האווירה משפיעה עליהם לבנות את אישיותם היהודית על הבסיס הנכון עם השקפה תורנית נכונה. עם תשתית איתנה בהלכה ודקדוקיה, ויחד עם זה מחוזק ואמץ ביסודות של יראת ה' ועבודתו. שגם אם הם עצמם לא יגיעו לדרגות חשובות, הרי ידעו ויודו כי השאיפה האמיתית היא להתגדל בתורה, וכך גם יגדלו ויחנכו את ביתם אחריהם, ויוקירו ויכבדו את לומדי התורה.

דווקא אותם אשר חוששים שבהמשך חייהם יאלצו לצאת אל שוק החיים ולעמול לפרנסתם, יש להם תוספת סיבה לנצל את שנות גן עדן אלו אשר הם יושבים בבית ה' ולמלא את אסמיהם בר ומזון רוחניים אשר יעמדו להם כל ימיהם לחיי נצח. ובודאי שאם יתחזקו ויתאמצו להשיג אחיזה איתנה בתורה אף שאיפתם והשקפתם ישתנו, ויהיו מאוייהם אך ורק 'שבתי בבית ה' כל ימי חיי'.

בענין לקיטת אתרוגים בשביעית

אחר שאינו הבעלים אלא דאף בבעלים שאינו חשוד גם לא יביא יותר, וכמבואר למעין שם.

והחזו"א בסק"ו כתב דמהא דתניא בתוספתא דבזמן שיש אוצר בית דין דורכין ענבים בגת וזיתים בבית הבד והיינו שנוהגים כדרך כל שנה ומותר לקצור כל הפירות בבית אחת, מוכח דרך על הבעלים יש איסור לאסוף כמות מרובה.¹ ובסי' י"א סק"ז ד"ה במש"כ כתב להיפך וז"ל שם "שכבר פ' הרמב"ן דהוא מדברגן [הא דאין דורכין בגת] וכו' ועיקרו שלא יבא לידי שימור ואין האזהרה אלא על הבעלים או מי שזכה מן ההפקד אבל שלוחי ב"ד שעושין בשל הפקר לטובת הציבור שרי" עכ"ל. הרי דמדין אוצר ב"ד ליכא להוכיח דלאחרים מותר דלטובת הציבור שאני, וצ"ע דדבריו נראים כסותרים זל"ז.

העולה מהנ"ל דאין לנו שום מקור מוכרח לאסור לאחרים לקצור או לאסוף כמות מרובה אף להרמב"ם שכתב מרובה נכלל בלאו דלא תקצור ובעשה דתשמיטה, וכ"ש להרמב"ן שאין בזה איסור כלל.

וראיתי במנחת שלמה שכתב דמהרמב"ם משמע שאיסור אסיפת כל פירותיו לביתו נלמד מקרא ד'ואכלו אביוני עמך', ומשום כן כתב דאין חילוק באסיפת כל הפירות בין הבעלים לאחרים הזוכים. ולכאורה מפשטות לשון הרמב"ם נראה דאסיפת כל הפירות נלמד מ'תשמיטה ונטשתה', והא דהביא קרא ד'ואכלו אביוני עמך' הוא מקור לצורת ההפקד וכמדוייק ברמב"ם ואכ"מ להאריך בזה. וכן מבואר במכילתא שהוא מקור דברי הרמב"ם וכמש"כ בכס"מ ומהר"י קורקוס. וכן בחזו"א הנ"ל מבואר דרך מגדר סחורה נאסר זה.

וזה פשוט דאם אחר שאינו בעלים נועל כרמו של אחר או גודר שדהו של אחר הוא מבטל בזה עשה דתשמיטה, דנעילת כרם הוא היפך דין הפקר, אבל אסיפת כמות מרובה מהפקד לא מתבטל 'תשמיטה' דדוקא בבעלים שנוהג בזה כדרכו כל שנה ביטל עשה ד'תשמיטה'. ובה מבואר הא דחילק הרמב"ם דין נועל כרמו או סג שדהו מדין אוסף כל הפירות ודו"ק. העולה מהנ"ל דאין מקור לאסור כמות מרובה לאחר

והנה לאו דלא תקצור כפי המבואר בתורה הוא ציווי על הבעלים כדכתיב 'את ספיח קצירך לא תקצור ואת ענבי נזירך לא תבצור' דכשיקצור הרבה הרי עושה כדרך שעושה כל שנה, אבל לאחרים הלוקטים הפקר אין איסור זה. וכ"כ החזו"א (שם י"ב סק"ה) "וקרוב הדבר שאין לאו זה אלא בקוצר שדהו אבל קוצר שדה אחרים מדין הפקר אינו בכלל האזהרה".

וכן איסור אסיפת הרבה פירות בפשטות הוא רק על הבעלים דקרא ד'תשמיטה ונטשתה' אבעלים קאי, שיפקיר שדהו ולא יאסוף פירותיו, וכדאיתא במכילתא "לא יאמר אדם מפני מה אמרה תורה, לא שיאכלו אותה עניים הרי אני מכניסה ומחלקה לעניים ת"ל והשביעית תשמיטה ונטשתה מגיד שפורץ בה פרוצות".

וברמב"ם בהמשך הלכה כ"ד כתב "ויש לו להביא מעט לתוך ביתו כדרך שמביאין מן ההפקד ה' כדי שמן ט"ו כדי יין ואם הביא יתר מזה מותר". ומקורו ממתני' (שביעית פ"ה מ"ז). ודעת הרמב"ם בזה דהא דאסרו במתני' למכור יותר מה' כדי שמן וכו' הוא לא משום שיחשדוהו שהביא ממשומר וכדפירשו הר"ש והרע"ב, אלא דבהפקד ודאי נמי איירי, ומזה הוציא הדין שאסור להביא לכתחילה יותר מה' כדי שמן וט"ו כדי יין, והיינו שיותר ממה שצריך לו אסור לאסוף לבית. ובפשטות מדברי הרמב"ם שלמד דין זה מקרא ד'תשמיטה' וע"ז כתב 'וכן אם אסף כל פירותיו' מבואר דהוא ציווי על הבעלים, וכן מבואר במש"כ כל פירותיו.

אולם על הא דאיתא במתני' הנ"ל וברמב"ם דאם הביא יותר מותר, כתב החזו"א (שם סק"ט) דקאי על כל אדם, ומבואר דלכתחילה אסור להביא יותר עיי"ש. ואכ"כ צ"ל דמשום גדר סחורה נגוע בה, שכל האוצר לזמן מרובה לא הוי לאכלה וחשיב כסחורה, עכ"ל. וצ"ב כוונתו דבפשטות לא מוכרח כלל דאיירי על כל אדם אלא כמבואר בפשטות ברמב"ם דקאי על הבעלים, דדעיבד לא נאסרו הפירות. וכ"כ במשנה אחרונה על המשניות דהרמב"ם איירי במביא משלו, וכן מבואר במהר"י קורקוס יעו"ש. ובתפארת ישראל שם כתב דהרמב"ם איירי בחבר שזוכה מן ההפקד, ואין כוונתו על

בשנת השמיטה מצוי שקוטפים הרבה אתרוגים יותר מהכמות שלוקח בכל שנה למצוה, ויש לדון אם יש איסור בזה, דהא מבואר ברמב"ם (פ"ד משמיטה ויובל ה"א והלכה כ"ד) דקצירת ואסיפת כמות מרובה של פירות אסור. ויש שכתבו מטעם זה דאסור לקטוף יותר משלשה אתרוגים לכל אחד, ונראה להוכיח דמעיקר הדין ליכא איסור באחר שהוא לא הבעלים לקטוף הרבה.

בפרשת בהר (כ"ה) כתב "את ספיח קצירך לא תקצור ואת ענבי נזירך לא תבצור" ודרשו בתורת כהנים 'לא תבצור כדרך הבוצרין'. ונחלקו בזה הראשונים, דעת הרמב"ם דכלול בזה איסור קצירת כל השדה, וכמש"כ בפ"ד ה"א "שלא יקצור כדרך שהוא קוצר בכל שנה ואם קצר כדרך הקוצרין לוקח כיצד כגון שקצר כל השדה והעמיד כרי ודש בבקר" וכו', והיינו דגודל הכמות שקוצר הוא בכלל לא תבצור.

וברמב"ן עה"ת (שם) מבואר דהא דאמרו 'לא תבצור כדרך הבוצרין' היינו שעצם הקצירה יהא בשינוי שלא יקצור בכלי שקוצרין בו בכל שנה אלא בכלי אחר, וכתב שם הרמב"ן דאינו מדאורייתא וקרא אסמכתא בעלמא הוא. ודעת הגר"א בשנות אליהו (שביעית פ"ח מ"ו) דדוקא ביד מותר, ועיין חזו"א (שביעית י"ב סק"ח) דדוקא במקום שאפשר לשנות יש לשנות אבל במקום דלא אפשר שרי בלא שינוי, [וזה מצוי באתרוגים שלפעמים קשה להורידו ביד שיכול ליפסל שהעוקץ יתלש מהאתרוג]. ולהרמב"ן אין איסור בקצירת כמות מרובה.

ובהלכה כ"ד כתב הרמב"ם "מצות עשה להשמיט כל מה שתוציא הארץ בשביעית שנאמר והשביעית תשמיטה ונטשתה וכל הנועל כרמו או סג שדהו בשביעית ביטל מצות עשה וכן אם אסף כל פירותיו לתוך ביתו אלא יפקיר הכל ויד הכל שוין בכל מקום שנאמר ואכלו אביוני עמך". הרי דאסיפת פירות כדרך בעלים הוא ביטול עשה.

העולה מהנ"ל דיש לנו ג' דינים בלקיטת פירות שביעית. א. איסור קצירת כמות גדולה - מקרא ד'לא תקצור' להרמב"ם. ב. איסור אסיפת כמות גדולה - מקרא ד'תשמיטה' להרמב"ם. ג. שינוי בקצירה, להרמב"ן שלא יקצור בכלי שקוצר כל שנה.

1. וכתב שם דיעויין לקמן סק"ט דאפשר שיש שבות גם מושל אחרים והוא ממשנה הנ"ל דאם הביא יותר מותר. וכבר כתבנו דבפשטות לא קאי שם על אחרים, ואין ראיה לחדש איסור על אחרים.

שלהי דקייטא

הזוכה.

ונראה דאף אי ננקוט דיש איסור בקצירת כמות מרובה, אין האיסור על עצם הקצירה אלא כשקוצר לאסוף הרבה,² ולכן אם קוטף אתרוגים ומעיין בשעת הלקיטה אם האתרוג ראוי לו וכשאינו ראוי לו מניחו בשדה, יהיה מותר.

עוד י"ל דאין איסור בקצירת ואסיפת כמות מרובה, דלשון הרמב"ם הוא קצר **כל השדה**, וכן באסיפה כתב **כל פירותיו**, וא"כ באתרוגים שמשאיר הרבה על העצים ליכא איסור.

ואם ננקוט דבאסיפת כמות מרובה אסור וכדעת החזו"א משום גדר סחורה [ומטעם זה נראה דכל כמות גדולה אסור אף שאינו כל פירותיו] פשוט דלאו דוקא באוסף בפעם אחת כמות מרובה הוא, אלא אפילו בכמה פעמים כשיצטבר לו בביתו כמות מרובה אסור משום גדר סחורה.

אכן נראה דבאתרוגים יש להתיר לקטוף הרבה, כי בדרך כלל כל אדם בוחר לעצמו אתרוג כל שנה מתוך הרבה אתרוגים ומה שמוצא חן בעיניו לקיום המצוה לוקחו. וא"כ ליכא כלל דרך בעלים במה שלוקח יותר מהכמות שלוקח כל שנה.

ועוד נראה פשוט דמי שלוקט הרבה לצורך אחרים אף שלא אמר להם עדיין שיתן להם אלא שידוע שיקחו ממנו, אין בזה איסור והרי הוא כשלוחם וכ"ש כשבאמת שלחוהו, ואף שיקח לעצמו היותר מובחר דמותר לו לזכות בפרי שיותר מוצא חן בעיניו מההפקר. וכ"כ ב'אור לציון' שביעית פ"ד שאלה ה. ועיין בספר חוט שני (שביעית ח"ב ע' ש"ס) שכתב דאין היתר לקחת בשביעית רק שני אתרוגים, ודבריו צריכים ראייה, דלכאורה ודאי דלא מוכרח דיהא ביותר מב' אתרוגים גדר סחורה.

2. ולגבי הבעלים י"ל דעצם הקצירה אסור וכפשוטו לשון הרמב"ם, אבל לאחרים פשוט דהאיסור הוא קצירה כדי לאסוף, וכן מבואר בחזו"א, דבריש סק"ה כתב בפשוטו דלאחרים אין איסור קצירת כמות מרובה, ובריש סק"ו כתב דיש שבות על אחרים כשאוצר הרבה, דלאחרים האיסור הוא לאגור הרבה ולא עצם הקצירה.

בְּהִתְלַחֵט הַחוּם

בְּכוֹכֵד שָׁרֵב

בְּאֶשֶׁר יְקוֹד שְׁמֶשׁ בְּרִשְׁפִּיהָ

עַל כָּל קִדְקוֹד תִּכָּה

*

וּבְרַחוּבוֹת קֶרֶה

שְׁבָתוֹ סוֹכְבִּים

מַחֲמַת חֶמָּה יִתְחַבְּאוּ

כִּי מִשְׁכִּיבֵי לַהֲבוּתֶיהָ

גַּם טָמוֹן יִטְמְנוּ

*

- מִי כַעֲמֹךָ יִשְׂרָאֵל

אֲשֶׁר בְּצַהֲרֵי יוֹמָם

אֵט אֵט יִצְעָדוּ

שְׁפוּפֵי גֹו, מְצוּצֵי לֶשֶׁד

וּגְמָרָא תַּחַת שְׁחִים

עָלָה יַעֲלוּ בָהֶר

וּבְמַעֲלָה הִגָּרָם

בְּאֶפִּיסַת כּוֹחָם

אֶל טוֹבוֹ אוֹהֲלֵיךָ

אֶל מְשַׁכְּנוֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל

*

בְּךָ פָּסְעוּ אֲלֵפֵי שָׁנִים

בְּשִׁאֲרִית לַח סִכָּל

רְכוּנֵי גֵב, תְּשׁוּשֵׁי שְׁמֶשׁ

בְּחֶרְבוֹנֵי קִיץ סֵלָה

* * *

וְעֵתָהּ

בְּאַחֲרִית שָׁנִים

מָה רַב טוֹב הָא-ל

אֲשֶׁר צָפֹן לִירְאָיו:

רַק הֵרֶם יָדְךָ

וּלְחֹץ בְּפִתּוֹר בְּאַצְבָּעֶךָ

וְהִנֵּה - - -

רוּחַ קָרִים לִזְרֶמָּה

אֶל נוֹכַח רֹאשְׁךָ תִּנָּשֵׁב

וְאוֹרִים - - -

בְּאוֹרֵי פִסְגוֹת חֲרָמוֹנִים

בְּטַלְלֵי תַּחֲיָה

מוֹל פָּנֶיךָ יִישְׁירוּ

*

כִּי מִתְקַרַּת הַבֵּית

מְבַעַד חֲרָכִים, בֵּינֹת חֲרִיצִים

מִשֶּׁם יִבְקְעוּ וַיִּזְרֹמוּן

מִשֶּׁם אֲלִיךָ יִגְלְשׁוּן

לְפָזֹר מִמֶּךָ כָּל שְׁמֵץ קִיץ

לְפוֹגֵג מֵאֲתֶרְךָ כָּל חֲמַת מִצִּיק

- לְהַשִּׁיב לָךְ אֶת נִפְשְׁךָ

*

אֵיךְ כֹּה הוֹטֵב לָנוּ

כִּי זָכוּ אַחֲרוֹנִים

אֶל אֲשֶׁר לֹא זָכוּ

דוֹרוֹת דוֹרוֹת רִאשׁוֹנִים

הִיפְלֵא בְּעֵינֵיכֶם?

גַּם בְּעֵינֵי יִפְלֵא.

נו"ן אל"ף

אלפא ביתא

אחת שהיא ארבעים ושמונה.

אור הישיבה זורח בשלל נגוהות, באורחותיו נוצצים כל קניי התורה יחדיו, הנער השונה את פרטה של מנין המ"ח תוהה ושואל האין אוכל לה, לכבוש הארבעים ושמונה ערי הקודש, לו ניתן במתנה שער אחד אשר מעמידם על אחת, שער השערים, הלא הוא 'הישיבה' חמדת כל לב, עליך רק לפתוח לב למשמש להרגיש כל גוני טעמיה והרי לך כל המ"ח על רגל אחת.

במה יזכה נער את אורחו.

בכיתת התחינה מעומק לב הורים ומורים, אשר אינם יכולים לעמוד מנגד למול נער קט הנבון בפרשת דרכי חיו, וקולם רוטט: במה יזכה נער את ארחו - הרי ניכר עליו הרצון והשאיפה, אבל איך ובמה? ובתום קריאת ה'צִמָּה', הנשמעת ברמה, נשמע קול שני, מלחש ומתחנן, הוא קול הנער ממיס הלב "בכל ליבי דרשתיך אל תשגני ממצוותיך" ומפרש את שיחו לפני ה', בכנות תמימה וטהורה הלא בכל ליבי דרשתיך אך חושש אני וכולי תחנונים, א-ל, א-ל, א-ל, תשגני ממצוותיך, וישמע ה' אל קול הנערים, ויפן אל תחינתם ויבן להם מעוז ומגדול, הישיבה אשר מעניקה להם את ה'צִמָּה' ומגינה עליהם מה'תשגני'.

גמול הלב.

גם כאשר שמו של הנער כתוב וחתום במנין הפקודים, והוא בכתובים כבן ישיבה אין אנו מובטחים בו, כי אכן 'יש לו ישיבה'. שהרי יתכן מצב שבחור ישקוד על לימודיו בישיבה, אך רחוקה היא ממנו באופן שאינו מתחבר עמה, ושלחבת נשמתו

אינה קשורה בגחלת הישיבה, נער זה לא רק שאינו זוכה לשלל המעלות הנשגבות שמענקת הישיבה אלא גם חסר לנפשו החוסן והחיצוק המעודד אשר טבע הישיבה לתת לחוסיה, כי כמו צרכו של הפעוט באב ובאם כך זקוק נער לחסות 'ישיבה'. והנשטמת מתחת כנפי חוקות 'ישיבה' הרי הוא מחוסר בית ותמיכה.

דמדומים.

דמיון מוליך שולל את הנער, כאילו הוא מתייסר ומתלבט מדבר פלוני או מענין אלמוני, ודלפה נפשו מתוגה, ודומה הדבר למה שאמרו על מי שאינו זהיר בטהרת ידיו שהוא בא לידי כך להיות "מפחד ואינו יודע ממה מפחד" פירוש שהוא חש בפחדים שונים ואינו יודע כי מקור פחדיו הוא מפני שנפשו מעורערת מזהמת ידיו, כך נער המנותק מרגשי ישיבה נפשו מטולטלת ומרוטה ואינו יודע ולא עולה בדעתו כי שורש לבטיו והתחבטויותיו הן מכך שאין משכן הישיבה בלבבו.

היכל ה'.

הישיבה היא צבא אדיר שגיא ורב כוח, של פאר כבוד מלכותו, והיא גילוי אדיר של כוח ה', חכמתו ורצונו יתברך ושגב קדושתו. מקדש של מעלה מכון כנגדה, ועוז דבר ה' המתחדש בה בת קול היא, אשר מהדהדת מהדביר אחורי הכפורת בין שני הכרובים. ואישי התורה נכנסים בה לפני ולפנים ושומעים את הקול אשר לא יסף. אשרי הדבק בה בכל לב, שהיא, שיירי אור השראת השכינה וגילוי מאוייה.

ויה קרסיה ועמודיה.

וויסות גבולי הישיבה חוקות עולם

המה, ושוינוהו רבנן כהלכתא בלא טעמא, והם דפוסים ומעצבים, אשר אף אם אפשר להתחכם ולשאול מה זה ועל מה זה, מכל מקום אין דרך אחרת. כי הם שעריה החצובים. אשר המבעט בהם מבעט בישיבה, והמבעט בישיבה חוגר את רגליו. כי הישיבה תעזב ממנו ותאסוף את אורה. והוא נותר כערער בערבות מדבר הבחרות האמתני.

זכרו כיין הלבנון.

זוכר הלוגם מיין הטוב את טעמו המלבב עד זקנה ושיבה, זכרה של הישיבה עושה רושם על משך כל מגילת החיים, גם זקן ואיש שיבה בדברו על נושא עמוק ושורשי, שולף הוא איזו עובדא ותובנה מתקופת לימודיו בישיבה. ואם תשים ליבך, נער, אל האור המנצץ בעיניו מדי דברו על הישיבה, תבין מה רב טובה של הישיבה אשר צופנת לך לכל החיים.

חיבה יתירה נודעת לך.

חיות איתנה חן אמיתי חמימות וחביבות שומרת הישיבה לך בחיקה, ואף אתה נער יקר, אהוב את בית חייך, חמוד דרכיך טייל בשביליו, הצמד אליו. בהשכילך להתאחד עמו מצאת חיים, רפואה היא לבשרך, ואין מלבדו מרפא לנפולתי נעורייך. רק את טובותיך והנאתך הישיבה מבקשת, להיטיב ראשיתך ואחריתך חפצה ומייחלת.

טבעות זהב.

טוב זהבה עונדת גרגרותיך, חותם אורה מקיף אותך. מיד כאשר קראה הישיבה שמה עליך כבר קשור אתה בשלשלת זהבה, ואף אם שכחת ששעות הללו חלוטים

לסדרי הישיבה הרי שנפשך - אשר לא תמצא מנוחה וקורת רוח בעתים הללו - היא תזכירך. כי בעת העדרך מסדרי הישיבה - נפלטות ממך מין גניחות כאב, והעויות מכתים פניך, וידעת עם לבבך כי לא תוכל לברוח מהישיבה כל ימי בחרותיך. כיוון שכן, עלם חמודות, מדוע תעמוד רחוק, ולמה תענה נפשך העדינה, אדרבה טעם וראה כי טובה אליך, באהבתך את ישיבתך דבש היא לפיך, אך בבקשך להישמט ממנה מרירה לשונך כלענה.

ימי בחרותיך.

ימי ינקות ובחרות יחידים הם היכולים ליחד לב ולהכשירו לזכות, לקלוט, ולהבין את מושגי הישיבה הטמירים באמיתות טהרתם, אשר אין בכל תבל ומלואה אבני שיש טהור וצלול כמו עומק לבב הישיבה. מושגי הקיום החיים והמחשבה מקבלים בישיבה מימד שונה בתכלית אשר תפיסת אנוש לא תכירונו, גם איש תורני נלבב ומוקיר רבן אין לו שום נגיעה לאטמוספירה של הישיבה כי המודעות החוששים והכרתו של בן ישיבה יחידים הם בשגב הילתם, ואין בלתם. הזוכה להכיר את עולם האור השורשי של הישיבה מבין כי לא תיתכן צמיחת איברים הללו אלא על צחור הנייר החלק של הלומד ילד. ובימי בגרות אפשר אמנם לזכות לכל המדרגות הרמות הממתינות לאיש ישראל אך בשום אופן לא למחיצת הישיבה אשר נאה זיוה בעולמה, ואין לזר איתה.

כברת דרך.

כתר תורה הרי מונח ועומד לכל ישראל כל מי שרוצה יבוא ויטול. כרוז זה מגיע לאזנו של נער יהודי וליבו מבקש ומיחל להיות מוכתר ב'כתר'.

כי נפשות כולם יודעות צחצחות אורה וזיוה, אך לעתים דווקא ההשגה הגבוהה וההחלטה הכבירה מכבידה על הכתפים הצעירות והוא קורס תחתיה, וגם כאשר כתפיו חזקות לשאת עליו את הקבלה המופלגה הרי פעמים שהוא מוצא העם בָּרָעוֹ ולוחות בריתו אשר פסל, כבדות עליו, ולוחות שניות מנין, וקשה עתיקא מחדתא. ואם כך העצה היעוצה, שאת קבלת העול שלו יבנה ויצב בשתי קומות, בראשונה יחליט החלטה אמיצה לאחוז ולא להרפות במידת ישיבה - עיתותיה ואביזריה, ובהיטיבו לקבל עליו עול נועם הישיבה, יחוש הקלה גדולה כי לא לבדו ישא את משא הקודש אלא משליך יהבו (= מניח משאו) על כתפי הישיבה. וכאשר נקלטה בנפשו החלטה בסיסית זו להיות רתום אל הישיבה יוכל לקבל על עצמו את רוממות העליות הנשגבות אשר נפשו כלתה אליהם. בדרך זו בכל משברי גלי נעוריו אינו מסכן את כל 'הקופה' כי הקרן של השעות הבסיסיות ויסודי הקודש בטוחות בס"ד אצלו.

שון של זהורית

לב נער צח הוא. 'לשמה' הגמור והנעלה בוער בהגיגו. ומכך חששו גדולי הצדיקים, כי כשמכריז האדם מלחמה ובהופיעו בחרב ובחנית כנגד כוחות הרע עלול להתעורר כוח המתנגד - ולמה נעורר הארי מרבצו. ולכן יעצו גדולי הדורות. לגנוב דעת היצר ולבוא בערמה להתחפש למחשבת שלא לשמה כאילו תועלת אנוכית אנו מבקשים, לאטמורי לגריה מעיני דשטנא. והנה כשיתבונן וידע הנער כי בטבעו של עולם ימי הנעורים מתאפיינים במצב נפשי נסער ובטלטולים עזים, כי לנער לא

נמצא קרקע יצוקה לעמוד עליו, ורק היאחזות במסילות לב הישיבה נותנת חוסן ויציבות ישוב הדעת ומרגוע. אזי כוונתו לקבלת עול הישיבה תבוא לו מתוך הצורך הנפשי בזרועותיה התומכות של הישיבה, בהרהורים אלו יעלה בידו בס"ד לעקוף ולהערים על המקטרגים כי לא ידעו כי כללות כוונתו הוא לעשות נח"ר לפניו יתברך בהיות לו חייל נאמן בצבאו.

של הקדמוני.

מה-ידידות מְשֻׁנָּהוֹתֶיךָ ה' צָבָא-וֹת. נְכֻסְפָה וגם כְּלָתָהּ נִפְשֵׁי לְחֻצְרוֹת ה' לְבִי וּבְשָׁרִי יִרְנְנוּ אֶל-אֱ-לֹהֵי. גם צָפוֹר מִצָּאָה בֵּית וְדָרוֹר קֵן לָהּ אֲשֶׁר-שָׁתָה אֶפְרָחֶיהָ אֶת מִזְבְּחוֹתֶיךָ ה' צָבָא-וֹת מִלְכֵּי וְאַלְקֵי, אֲשֶׁר־יֹשְׁבֵי בֵּיתְךָ עוֹד יִהְיֶה לְךָ סֵלָה. אֲשֶׁר־יִדְעוּ עוֹד לֹא בָּן מְסֻלּוֹת בְּלִבָּבָם. עֲבָרִי בְּעֵמֶק הַבְּכָא מֵעֵין יִשִּׁיתוּהוּ, גַּם בְּרָכוֹת יַעֲטָה מוֹנָה. יִלְכּוּ מִחֵיל אֶל חֵיל יִרְאָה אֶל אֱלֹקִים בְּצִיּוֹן. ה' אֱלֹקִים צָבָא-וֹת שְׁמָעָה תִּפְלָתִי הֶאֱזִינָה אֱלֹקֵי יַעֲקֹב סֵלָה. מִגִּנְנוּ רָאֵה אֱלֹקִים וְהִבֵּט פָּנֵי מְשִׁיחֶךָ. כִּי טוֹב יוֹם בְּחֻצְרֶיךָ מֵאֶלְךָ בְּחֻרְתֵּי הַסֵּתוֹפֶךָ בְּבֵית אֱלֹקֵי מְדוֹר בְּאֶהְלֵי רָשָׁע. כִּי שְׁמֶשׁ וְקֶמֶן ה' אֱלֹקִים חֵן וְקֶבֶד יִתֵּן ה' לֹא יִמְנַע טוֹב לְהֵלְכִים בְּתַמִּים. ה' צָבָא-וֹת אֲשֶׁר־יִדְעוּ אֶת־בְּטֶחַן בָּן.

הה היוצא מעדן

נאמנים מימי הישיבה נחלי מים חיים, זכים ורעננים נובעים מנהרותיה היוצאים מעדן, צלולים וטהורים הם. כאשר נפש רכה נטיעה צעירה שותה מהם, ורק מהם, אזי נצר משרשה יפרה, ותצמיח פרחים שובי לב ביפיים וניחוחם. אשרי הנער היודע 'סוד שתולים בבית ה' זוכה המשך בעמוד הבא

בכך להגיד כי ישר ה' – דברי תורה והבנת עמקות התורה, ועין בעין יראה את יושר דבר ה' וכי הוא – השי"ת – סלע קיומו צור משגבו.

סולת נקיה

סלדנית ואיסטניסית היא הישיבה כי בת מלך היא. ומשל הוא לבן מלך שהאכילוהו דבר מאוס שאינו עומד במעיו אלא מקיאו כך הישיבה מריקה עצמה ובורחת מאשר רב דבוק בו, וזוכה בן הישיבה לכך שהיא ממחרת להיפרע ממנו ואף הוא ממחר לתקן דרכיו כדי לזכות שוב לנועם סוכת הישיבה, שלא יהיה לזרא בפיה.

מק הבכא

עליבות הנפש היא מחילו של הסיטרא העלולה לחבל גם באוחזים בעץ החיים, אשר אין ערבות לישיבה להצילך ממנה. ובזה עדיין מוטלת חובת העבודה על הנער עצמו כי לעליבות נפש לא תושיע הישיבה, הנלכד במצודתה ניגש אל מול הספר הפתוח, כההוא שונרא שוכח מהחלטה הבוגרת ללמוד ולהקשיב והרי הוא מנקב כיסו, בפטפוט אוילי על דא ועל הא, ועצלות טובענית סוחפתו לכך, זו היא מדמנת הנסיגה שכל כולה תבוסתנות. שמור עצמך הרי באת להיכל כדי ללמוד אל נא תנהג כפעוט טרם חלאקה, כשלומדים אז לומדים. היה רציני!

פתחו של היכל

פייסנית היא הישיבה ופתחיה פתוחים לפניך כפתחו של אולם במקדש ה' שהיה רחב ידיים מאוד – כדי לרמוז ליהודי כי הפתח פתוח לפניו לקבלו בשובו אל אביו. לעולם אל תאמר - עלם יקר - אבד סברי. כי הישיבה יודעת אותך ומיד בעת נקודת אורה מתנוצצת בך היא מזהה אותה,

וקוראת ומתחננת אליך לבוא בשעריה, ללבותה בלהבה, מדוע תעמוד בחוץ?

פנות פענח

צלילה במים רבים נחשבת התורה הנלמדת פנימה בישיבה, ובה אתה חודר לתוך מים אדירים של מעמקים במצולות ים התלמוד, דעה את ה' כמים לים מכסים הם, אשר הצופה אינו מבחין בעושר העצום בגגנים ובמחצבים אשר בו, סגולת נשמת הישיבה מסגלתך, מכשרתך, למשות ולהעלות מרגליות מאירות עולמות עולמות ללא סוף, מי מנה ומי ישער את מראה הספיר ואת גלקסיות האור שגילתה הישיבה, ואשר היא עתידה להאיר על ידי נשמת כל נער ונער, כמוך.

קריאה וקדושה

קדש קדשים לה' הוא כל בן ישיבה, מצד עצם כך שהוא מקודש ומוכן ונקרא עליו שם בן ישיבה, עוד בטרם היה סיפק בידיו למצוא כדי מידתו כבר הוא מעורר יראה וכבוד כי חייל בצבא ה' הוא. קדוש הוא כקדושת ספר תורה שבהיכל.

רזא דמתיבתא

רוממות הישיבה אשר בגרוננו, אינה מוסבת על בנין של אבנים או למקום מסויים מוסד וכדומה. אלא מידה היא, ספירה ואסכולה. באספקלריית הישיבה רואים בחוש את עומק התורה, הלימוד ממלא את הכול ופורץ גבולות עולם, כי רק בן ישיבה טוען מנהמת ליבו, "מקשים העולם" הוא יודע כי מלא כל העולם תורת ה' צבאות. בישיבה חשים צמאון של סברות התלמוד המופשטות, ובה הנפש מתכנסת בכגון דא. הבט נא וראה כי רק כוח הישיבה מצלחת לשדד לבב

הנער לחוש את הטעם כובש הלב של דרופתקי דאוריתא. בן ישיבה משיג בכל דבר את הפנים. הוא מצביע ומחלק בין פנימיות חיצונית לבין חיצוניות פנימית, בין החמור שבטפל לבין הטפל שבחמור, בין שאלת חכם חצי תשובה לבין תשובה שכל כולה שאלה. כוח הישיבה היא, בעדינות החושים בדביקות דווקנית בהרגש הלב וריח מפוקח, הישיבה גם בדומיותה חודרת כליות ולב. סולדת היא ממילים יפות ולשון מדברת גדולות, אם באנו לכתוב רוחה של ישיבה לא יעלה בידנו, העט נרתע לכתוב, האצילות סולדת מכל פירוט ופרכוס. חילול והגשמה ייחשב ציור דיוקן הישיבה, זר לא יבין, קולמוס לא ירשום.

שון ליבי המה.

שירת חייו של בן הישיבה עשירה היא מאוד, שירה של שלמות, ניגון של בהירות אמיתית, מלב מלא על גדותיו, שבחו של המנצח על אוצרות בית ה'. לחן של קול גבורה, של קול ה' בכוח, עם כיסופים ממוקדים, ערגון של השש אלי קרב, לכבוש יעדים נוספים של אוצרות נצח, אשר תמלא את נפשו.

תוכו רצוף אהבה.

תורה מחזרת על אכסניה שלה, ומה היא אכסנייתה, תיקה ונרתיקה, הוי אומר 'הישיבה'. חוף מבטחו של נער יהודי, מרתף היין המשכר בריחו, של ספרים ספסלים ונשמות מאירות כספירים, איה סופר ושוקל אשר יתן ערך לקורט אבקת עפרות זהבך. אליך אבינו מלכנו נתפלל ונייחל הנחילנו ה' אלקינו באהבה וברצון אור ישיבת קדשך וינוחו בו ישראל מקדשי שמך כי בה רצית להניח להם. אכ"ר.

הרב אליהו הכהן

תשובות

בתמייתה הרב דוד ולס שליט"א בהא דמבואר במסכת סופרים כי בשעה שהעתיקו את התורה ליוונית בימי תלמי המלך היה חושך בעולם, והלא איתא בגמרא (סוטה לג.) שבעת כניסת ישראל לארץ נצטוו לכתוב התורה על גבי האבנים שבבעים לשון.

כהמשך לתשובות שהתפרסמו בגליון הקודם, מופיעים בזה ישובים נוספים מאת הקוראים הנכבדים.

א. האי קושיא כבר דשו בה רבים עיין בספר דברי יואל עה"ת פרשת דברים ובספר אמרי שמאי שם, וכל אחד ביאר לפי דרכו יעויין שם. אך לענ"ד אינה קושיא לפי כמה ראשונים וגאונים – יעויין בבית הבחירה להמאירי סוטה לג: (הובא גם באוצר הגאונים סוטה) שכתב - 'ומכל מקום מגאונים הראשונים פירשו במשנה התורה כלומר ענין התורה ר"ל גוף המצות ולא שכתבו כל הכתוב בספר תורה'. והגאונים שרומז אליהם המאירי הוא שיטת הרס"ג עיין בתוספות יו"ט סוטה שם (פ"ז משנה ה"ד"ה בשבעים לשון) שכתב - כתברבינו בחיי וכתב עליהם את כל דברי התורה הזאת זה יורה שכל התורה כתובה עליהן וכ"כ הרמב"ן מצינו בספר חגי שכל התורה היתה כתובה בהן מבראשית עד לעיני כל ישראל בתגיה וזיוניה ומשם נעתקו, ע"כ. אבל רבינו סעדיה גאון ז"ל כתב שהיה כתוב בהן מספר המצוות כמו שהן כתובות בהלכות גדולות כעין אזהרות עכ"ל התו"ט – ועיין שם במלאכת שלמה ד"ה באר היטב בא"ד שהביא גם דברי הרבינו סעדיה גאון הנ"ל וכתב דהרמב"ן ורבינו בחיי לא ס"ל כך, וכן נחלקו בזה עוד הרבה ראשונים. אך להני ראשונים אתי שפיר טובא דבימי היוונים תירגמו כל התורה כולה ולכן היה חושך בעולם, אבל בכניסתם לארץ כתבו רק פסקי מצוות וזה הותר מפני שצריך ללמוד ולקיים המצוות בכל אומה ולשון, אך לרמב"ן ודעימיה יש לתרץ באופנים שנתבארו באחרונים הנ"ל.

הרב חיים אלעזר שיינברג

ב. נראה דצ"ל שהוראת שעה היתה לתת להם הזדמנות לעכ"ם לחזור בהם ושוב חזר האיסור ללמוד תורה למקומו. ועיין במהרי"ץ חיות סוטה ל"ה שכתב - ועוד בדוקא נקט עכ"ם של

תשובות

במש"כ רבינו שליט"א (גליון 83) בביאורי תורה פרשת מטות – במה דאיתא בחז"ל שהלכות גיעולי מדין נאמרו על ידי אלעזר משום שמשה בא לכלל כעס ולכן נשתכחה הלכה ממנו, וביאר רבינו שהלכות ההיטהרות מטומאת מת, מכיוון שכבר נאמרו למשה בפרשת חוקת, לכן כאשר פתח לומר לאנשי הצבא את ההלכות הצריכים להם, לא נתעלמו אלו ממנו. אולם הלכות גיעולי עכ"ם אשר נתחדשה פרשה זו עתה, הם נתעלמו לפי שעה ממש, לפי שבא לכלל כעס כמאמר חז"ל.

ואם כי יש לכאורה להעיר דהרי כתיב 'זאת חוקת התורה אשר ציוה ה' את משה', הרי מפורש שגם הלכות אלו נאמרו כבר למשה ואמרם אלעזר בשמו, ובכל זאת נשתכחו ממנו. אכן עיין בפרקי דרבי אליעזר סוף פרקו - **התחיל כועס עליהם שנאמר ויקצוף משה על פקודי החיל ובכעסו נסתלקה רוח הקודש מעליו מכאן אתה למד שהקפדן מאבד את כל חכמתו וראה אלעזר וקבל מאחריו שנאמר ויאמר אלעזר הכהן אמר להם את משה רבנו צוה אותי לא צוה.** ונראה הכוונה (עפ"י ביאור הרד"ל שם) שאלעזר השיג את זה בשעה שאמר ה' למשה, והוא שמע מאחריו ומשה לא היה יכול להשיג את זה כיון שהיה בכלל כעס. הרי שמה שאלעזר אמרו בשם משה הוא משום שהדיבור היה מכוון למשה, אך משה לא השיגם באותה שעה מטעם זה. וכעין זה הוא מה שכתב רש"י שם על אתר - **אשר צוה ה' וגו' - תלה ההוראה ברבו** (ספרי). דמשמע שלפי האמת לא שמע זאת ממש.

✦

בביאורי תורה פרשת פינחס (גליון 82) ביאר רבינו שליט"א שעניין הקנאות מצינו רק בעבודה זרה, כיון שיש כאן פגיעה בברית הקשר עם הקב"ה, כשם שמצינו קנאות בפרשת סוטה כאשר הבעל מקנא את אשתו מצד הפרת הברית הכרותה בין האשה לבעלה. ויש לציין לזה שבזה יבואר שפיר הא דאיתא בחז"ל (רש"י שמות לב, עבודה זרה מד.) שבחטא העגל השקה משה את החוטאים את עפר העגל שזרה על פני המים, שהתכוון לבדקם כסוטות. והוא מבואר שפיר לפי היסוד האמור שחטא עבודה זרה נחשב כזנות ומעשה סוטה, שיש כאן בגידה בברית ובקשר הנצחי בין לישראל לאביהם שבשמים.

הרב אורי הולצמן

אותו זמן דלהם הותרה שלא יהא להם פתחון פה וכו', משמע נמי דהוראת שעה היתה, ועיין שו"ת יביע אומר יו"ד ח"ד סימן י"ז אמנם הנצי"ב בחומש ויקרא י"ח ה' בהרחב דבר אית ליה דרכא אחרינא וס"ל באמת מסוגיא זו דסוטה דמותר ללמד לעכו"ם עיי"ש שהאריך בזה ורבים מתקשים בדבריו.

הרב לייב מרגליות

ג. שונה הוא מעשה התרגום שהיה אצל תלמי המלך, שזה היה במסגרת המערכה שהובילו היוונים נגד ישראל להשכיחם תורת ה' ולהרחיקם מהקב"ה, ועבור זה ביקש מהזקנים לתרגם עבורו את התורה שבכך רצה לשנות את התורה שבמקום להיות תורת ה' תהפוך לחכמה יוונית וכפי שהאריך רבינו שליט"א (תורתו בקרבם חנוכה) לבאר שהיה כוונתו לתרגם את מהות התורה ולשנותה ביסודה שבמקום להיותה בקדושתה כפי שהיא אצל ישראל תהא תואמת לסגנון וחכמת היוונים. וכן מבואר מדברי המדרש תנחומא (כי תשא לד) שאומות העולם עתידין לתרגם את התורה ולהיות קוראים בה יוונית והם אומרים אנו ישראל. ועל זה אחז"ל שירד חושך לעולם. וא"כ לא קשה מכאן על מה שנצטוו לתרגם בשבעים לשון.

הרב יעקב לינדר

ד. תרגום התורה שהיה בימי יהושע היה ע"פ ציווי ה' והיה סיעתא דשמיא מיוחדת סיבה לכך שתיעשה התרגום בצורה מדויקת, ורק על דרך זה ניתן לתרגם, אך כשאנו על דרך זה יש חסרון ופגם גדול בתרגום משום שנעשה בחוסר דיוק, ומדויק בלשון המסכת סופרים שם - והיה היום קשה לישראל כיום שנעשה העגל 'שלא היתה התורה יכולה להתרגם כל צרכה'.

הרב זישא קורנבליט

ה. עיין ברש"י בגמרא שם (סוטה לג.) שמבאר שסיבת תרגום התורה לשבעים לשון היה כדי שלא יהא להם לאומות פתחון פה לומר שלא היה להם מהיכן ללמודה עיי"ש, וא"כ צ"ל דבאמת כמו שאחז"ל תירגום התורה הוא חושך לישראל, ומה שכתבו על האבנים בשבעים לשון כשנכנסו לארץ היתה זאת הוראת שעה להתיר התרגום כדי למנוע פתחון פה של אומות העולם, ועי' במהרי"ץ חיות שם שלפי יסוד זה הוא מיישב את קושייתו מהא דקיי"ל (חגיגה יג.) דאסור למסור דבר תורה לעכו"ם שנאמר לא עשה כן לכל גוי וגו'.

הרב אברהם רפאל לוי

ברכת מילה

לאנשי הרוח והמעש
רבי פעלים לתורה ולתעודה ה"ה
הרב **יחיאל משה ורטהיימר** שליט"א
הרב **אורי הולצמן** שליט"א
הרב **שלמה בריזל** שליט"א
הרב **אלימלך הירשמן** שליט"א
הרב **מתתיהו דייטש** שליט"א
על מסירותם הנפלאה
למען הוצאת הספר
בן מלך
שבו מלוקטים כל מאמרי רבינו שליט"א
על ענייני ירח האיתנים,
בטוב טעם ודעת
ישלם ה' להם שכרם כפעלים ויברכו בכל טוב,
ויזכו להמשיך בפעילותם הברוכים
להגדיל תורה ולהאדירה.
בברכה
מכון קהל עדת ירושלים

מכון קהל עדת ירושלים

בשורה משמחת

בשבח והודיה להשי"ת הננו להודיע
לכל תלמידי הקהילה הקדושה ולכל שוחרי התורה
כי הופיע ויצא לאור
לקט מאמרים ושיחות
בן מלך
מתורתו של רבינו שליט"א
כרך א' על ענייני ראש השנה עשי"ת ויום הכיפורים
כרך ב' על ענייני חג הסוכות
ניתן להשיג בהתוועדות ליל שיש, ואצל הנציגים בבתי הכנסת
ובחנויות הספרים המובחרות
המחיר: כרך א' 30 ₪ כרך ב' 50 ₪

ישיבת תורת ירושלים

טנא מלא ברכות ואיחולים
נשגב בזאת קמיה רבינו הדגול, המסור בכל נפשו למען התלמידים להשקות
מיינה של תורה דברי נועם בהשכל דעת ביושר ובבהירות
הגאון רבי **יעקב זיבלד** שליט"א
לרגל הכנס בנו היקר לעול תורה ומצוות
ברכותיו שיזכה לרוות רוב נחת דקדושה ממנו ומכל יו"ח מתוך בריות גופא והרחבת הדעת,
ויזכה להמשיך ברוב אונים להרביץ תורה וקדושה, להגדיל תורה ולהאדירה
המברכים
תלמידי הישיבה

קהל עדת ירושלים - ישיבת המתמידים

אחות ברפאל - מודיעין עילית
ישמח לב מבקשי ה'
מתוך שמחה ותודאה להשי"ת
הננו לבשר לחברי הקהילה הקדושה
על פתיחת
כולל ערב
לחברי קהילתנו
במודיעין עילית
-פרטים יבואו בבית הכנסת-

וכאן המקום להודות להנהלת המוסדות על
כל העזרה והמסירות הנפלאה למען ביסוס
הקהילה בעירנו.

בברכה רבה
הגבאים

ברכת מול מול

שלוחה בזה למחנך הדגול, ברוך הכשרון
אהוב למקום אהוב לבירתי,
הרב **מואיר אקער** שליט"א
לרגל הולדת הבת כמז"ט
יהי רצון שיוזכה לגדלה לתורה לחופה ולמעשים
טובים, ויזוהר רוב נחת ממנו ומכל יוצ"ח
המברכים מקרב לב
תלמידי מוכנה ב"ש / שמשון בקר - חיים מינצברג

ברכת מול מול

לידינו החשוב והיקר, דא נברא רבה
הרב **יעקב זיבלד** שליט"א
לרגל הכנס בנו לעולם תורה ומצוות
יוסף בנימין רובין - יהודה רובין
עמרם גורבר - אלישבע הירשמן

ברכת מול מול

שלוחה בזה לידינו הגאון, היקר והחשוב
ברוך הכשרונות ורב התבונות
הרב **עמרם לינדר** שליט"א
לרגל הולדת הבן
עמרם כהן

ברכת מול מול

שלוחה בזה לגסי היקרים והחשובים
הרב **שמחה קורנבלוט** שליט"א
ולחבר **אליעזר לוצקין** שליט"א
לרגל נשואי הבנים עב"ג בשעט"א
ישראל אהרן קלצקין

תודותינו וברכותנו נתונות

לידינו היקר והחשוב
הרב **מואיר אקער** שליט"א
אשר תרים עבור הוצאות הגליון
לרגל השמחה השיריה במעט
בחולות בתו כמז"ט

ברכת מול מול

שלוחה בזה לאחינו ועיסוק היקר והחשוב
ליל המעלות, נעים הליכות
הרב **מואיר אקער** שליט"א
לרגל הולדת הבת כמז"ט
מיטפת אקער

ברכת מול מול

שלוחה בזה למחנך היקר והחשוב, ברוך הכשרון
טוב לב ונפלא במדות
הרב **מואיר אקער** שליט"א
לרגל הולדת הבת כמז"ט
תלמידי מוכנה ב"ש / שמשון בקר - חיים מינצברג

ברכת מול מול

בשבח והודיה לבורא עולם
מתבדלים אנו להזמין
להשתתף בשמחת נשואי בנינו היקרים

משה ליב

החתן
משה ליב
שתתקיים א"ה בשעט"א
ביום שני פרשת כי תצא
ח' אלול תשס"ח
באולמי 'אראמנות וולף' ירושלים
החופה משעה 6:00
נשמח לראותכם משתתפים בשמחתנו
הורי הכלה
שמחה קורנבלוט
חיים ויוני

ברכת מול מול

שלוחה בזה לידינו היקר והחשוב
פאר המדות, רב התבונות
המבורך בכשרון רב בחינוך ילדי ישראל
הרב **מואיר אקער** שליט"א
לרגל הולדת בתו כמז"ט
יהי רצון שיוזכה לרוות רוב נחת ממנו
ומכל יוצ"ח, ויזכה לגדלו לתורה לחופה
ולמעשים טובים.
מקרב לב
חיים צבי אייזנבך שמואל חשין

ועדת הדיור

שע"י קהל עדת ירושלים - ישיבת המתמידים'
בראשות

הרב אברהם ברגמן שליט"א
הרב משה ברא מיינצברג שליט"א
הרב חיים יוסף גפני שליט"א
הרב דוד ברא מיינצברג שליט"א

הודעה חשובה

לאור מצוקת הדיור הגדולה,
הגענו בסיעתא דשמיא להסכם
בעידודו וברכתו של רבינו שליט"א
על רכישת כמות דירות במחירים מוזלים
עבור חברי קהילתנו הקדושה,
בשכונת 'נאות הפסגה' במודיעין עילית.
הדירות הם בנות שלשה חדרים
עם אופציה לעוד שני חדרים.

בעת האסיפה שהתקיימה בליל שיש כ"ח מנחם אב במרכז
במנחת יצחק נרשמו כבר קונים לכמחצית מכמות הדירות.

לתשומת לב! ההרשמה היא עד י' אלול
לאחמ"כ לא נוכל להתחייב למחירים המוזלים!

לפרטים והרשמה: **הרב מאיר ויטרווי, טל: 052-7618846**

בכבוד ובברכה
ועדת הדיור

ברכת התורה

שמחים אנו יחד עם ידידנו היקר ברוך הכשרון,
לשוננו עט סופר מהיר, מחשובי אברכי קהילתנו
הרב **יעקב הייזלר** שליט"א
לרגל הופעת פרי ביכוריו ספרו החשוב
"אני לדוד"
על חודש אלול וימים הנוראים
ותן ה' שיוסיף להוציא לאור את כל חייו וחייו הנבחרים.
מתוך הרחבת הנפש והדעת.

שמעון קירשנבום - עמרם הירשמן
יהודה אקער - מנחם גורבר - שמואל חשין
שמואל מאיר גולביץ

ברכות מאליפות

לגסי היקרים והנפלאים, האהובים על הכל
מנוטרים במיוחד ומוכשרים בקולות
הרב **יהואל יהודה אקער** שליט"א
לרגל שמחת הולדת בתו למז"ט
אליהו נחום קירשנבום

תודותינו וברכותנו נתונות

לידינו היקר והחשוב
הרב **דוד סופר** שליט"א
אשר תרים עבור הוצאות הגליון
לרגל השמחה השיריה במעט
בזמננו בנו היקר לעולם תורה ומצוות

ברכת מול מול

שלוחה בזה לידינו היקר והחשוב
הרב **דוד סופר** שליט"א
לרגל הכנס בנו לעולם תורה ומצוות
אורי הולצמן

תודותינו וברכותנו נתונות

לידינו היקר והחשוב
הרב **יהושע קרויזר** שליט"א
אשר תרים עבור הוצאות הגליון
לרגל השמחה השיריה במעט
בחולות בתו כמז"ט

ראו על עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליה
בשבח והודיה לבורא ע'
מתבדלים אנו להזמין
להשתתף בשמחת חג המזבח
של בני העולם היקר
יעקב נ"י
שתתקיים א"ה ביום ב' פרשת כי תצא
ח' אלול תשס"ח
באולם 'חיתון' ירושלים
קבלת אורחים משעה 8:00
נשמח לראותכם משתתפים בשמחתנו
בברכה
משה אורי גוטסטר

ברכת מול מול

שלוחה בזה לידינו היקר והחשוב
הרב **שלמה דושינסקי** שליט"א
לרגל הולדת הבת
שמואל מאיר אשין - מאיר ווינברג
יהושע פרוש

שבת יומי

ליבנו עם שמחת יידנו הנפלאה, איש ברוך הכשרונות
ורב המעלות, לשוננו עט סופר מהיר, ומתקן שבתיו הם
הקולמוס והנייר, מחשובי ופארי אברכי קהילתנו
הרה"ג ר' **יעקב הייזלר** שליט"א
לרגל הופעת פרי ביכוריו ספרו החשוב
"אני לדוד"
על חודש אלול וימים הנוראים
אנו ברכה, שיוסיף להוציא לאור עוד ועוד את
מעייניו הבלתי נדלים, מתוך הרחבת הנפש והדעת,
בידידות נאמנה
עובדיה הומיר - מנחם שיינברג

ברכת מול מול

שלוחה בזה לאחינו היקר והחשוב, המוכתך הדגול
הרב **משה קלצקין** שליט"א
מייסד ת"ת 'יצחק תורת משה' וזכ"ס 'בני לבני'
לרגל נשואי בתו עב"ג בשעט"א
ולחגול הולדת הבת כמז"ט
בן לבנו רוב נחת ממנו ומכל יוצ"ח
ובת לבנו הרב **אברהם קלצקין** שליט"א
יהי רצון שירווח רוב נחת דקדושה בכל משפחתו
ישראל אהרן קלצקין

ברכת מול מול

שלוחה בזה לידינו היקר והחשוב
איש האשכולות, רב פעלים לתורה ולחסד
הרב **ראובן קרויזר** שליט"א
לרגל הולדת הבת כמז"ט
בן לבנו הרב **יהושע שליט"א**
יהי רצון שירווח רוב נחת ממנו
ומכל משפחתו הכבדורה
המברכים מקרב לב
יוסף לורנבום - יהושע בק
יעקב שורתיים

ברכת מול מול

שלוחה בזה לידינו היקר והחשוב,
איש האשכולות ורב התבונות
הרב **יהושע קרויזר** שליט"א
לרגל הולדת בתו כמז"ט
יהי רצון שיוזכה לרוות רוב נחת ממנו ומכל יוצ"ח,
ויזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים
אליעזר לוצקין

טנא מלא ברכות

לדא נברא רבא ויקרא
איש המודות ורב תבונות, המסור כלב נפש
כאב רחום למען יתווסף ואלמנות
הרב **מואיר אקער** שליט"א
לרגל הולדת הבת תחי'
יהי רצון שיוזכה לגדלה לתורה לחופה ולמעשים
טובים, ויזוהר רוב נחת ממנו ומכל יוצ"ח, וישא חן
בעיני אלוהים ואדם ויצילת בכל אשר יעשה
ילי 'מאור החסד'

ברכת מול מול

שלוחה בזה למחנך היקר והחשוב,
ברוך הכשרון, טוב לב ונפלא במדות
הרב **מואיר אקער** שליט"א
לרגל הולדת בתו כמז"ט
יהי רצון שיוזכה לרוות רוב נחת ממנו ומכל יוצ"ח,
ויזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים
צעירי ארגון הבהורים / מוכנה ב"ש"ק